Konsument verket • KO

Rapport 2016:7

Marknadskontroll
Leksaker på knallemarknader 2015

Rapport 2016:7 Marknadskontroll Leksaker på knallemarknader 2015
Konsumentverket 2016
Ansvarig handläggare: Lena Bergman Bokvist

Innehållsförteckning

1. Förord 4
2. Sammanfattning 5
3. Bakgrund 7
4. Metoder och aktiviteter 9
   - Marknadskontroll 9
   - Mediakontakter 9
   - Samverkan med myndigheter, organisationer, branschföreträdare 10
   - Val av leksaker 10
5. Samverkan med myndigheter, organisationer och branschföreträdare 21
   - Ökad medvetenhet kring risker 21
   - Informationsmaterial 21
   - Standardisering 23
   - Webbinformation 23
   - Skadestatistik 23
6. Slutsatser 25
   - Skällande hundar och sugkoppspilar 25
   - Marknadsarrangörens ansvar 25
   - Knallar utanför marknadsområdet 26

1. Förord

Rapporten syftar till att sammanställa och redovisa en marknadskontroll som Konsumentverket genomfört under 2015, ”Leksaker på knallemarknader”.

Förhoppningen med marknadskontrollen var att minska förekomsten av farliga leksaker på knallemarknader. Konsumentverket har genomfört upprepade kontroller på knallemarknader under åren 2008–2010, trots detta bedöms inte den totala förekomsten av farliga leksaker ha minskat. Dock har vissa typer av farliga leksaker som tidigare var vanliga, till exempel fågelvisslor minskat i förekomst.

I Konsumentverkets uppgifter ingår bland annat att genomföra marknadskontroller, delta i standardisering inom konsumentområdet, att vidareförmedla information både till konsumenter och näringsidkare samt att samverka med andra myndigheter och branschorganisationer.

2. Sammanfattning

Det är ett populärt nöje att åka på marknad och många föräldrar handlar leksaker åt sina barn på knallemarknader. Konsumentverket genomförde under 2008–2010 flera marknadskontroller på knallemarknader. Trots detta bedöms inte den totala förekomsten av farliga leksaker ha minskat. Den här marknadskontrollens långsiktiga syfte är att minska förekomsten av farliga leksaker på knallemarknaderna och därmed minska risken att barn skadas eller förolyckas på grund av leksaker som inte uppfyller gällande krav.

I tidigare kontroller har inte leksaker köpts in och skickats på provning, det har heller inte fattats vägledande beslut i ärenden.

I denna marknadskontroll har leksaker köpts in på 14 marknader spridda över Sverige. Dessa leksaker har sedan skickats på provning till ett ackrediterat laboratorium, Forbrugerlaboratoriet i Danmark. I de fall där leksaker inte uppfyllt gällande krav har Konsumentverket begärt att näringsidkaren ska vidta åtgärder. I de fall frivilliga åtgärder inte vidtagits kommer tvingande beslut fattats. På så sätt förväntas medvetenheten om gällande krav för att få sälja leksaker ha ökat i detta marknadssegment. Vid tidpunkten för färdigställande av rapporten hade inte samtliga ärenden avslutas. Rapporten fokuserar därför på marknadsbesöken samt resultaten av provningen av leksakerna.

Marknadskontrollen genomfördes tillsammans med tio konsumentvägledare på olika platser i landet. Då konsumentvägledare deltagit i kontrollen var en önskvärd bieffekt att konsumentvägledarna själva tar större initiativ att kontrollera leksaker i butik och på marknader för att löpande rapportera in förekomsten av farliga leksaker till Konsumentverket. Vid varje marknadsbesök har målet också varit att intervjua marknadsarrangörerna för att få svar på hur de arbetar med sina knallar. Dessa svar har dock inte kommit in från samtliga konsumentvägledare, vilket gör att underlaget inte är heltäckande.

Ett internt mål med marknadskontrollen på myndigheten har varit att prova och utvärdera formaliserade handläggningsrutiner för ärenden som gäller leksaker.

Det som varit problematiskt, liksom i tidigare liknande kontroller, är att knallen ibland inte kan eller vill uppge var leksakerna köpts in. I dessa fall har den enskilde knallen blivit Konsumentverkets motpart, även om verket alltid strävar efter att komma så högt upp i leveranskedjan som möjligt. Det har i något fall varit omöjligt att hitta en motpart då knallen uppgett helt felaktiga kontaktuppgifter, eller inga kontaktuppgifter alls.

Konsumentverket ger följande råd till konsumenter som ska köpa leksaker:

- Köp alltid leksaker som är anpassade till barnets ålder och förmåga.
- Respektera de varningar som finns på leksaken.
- Kontrollera själv leksaken vid inköp.
- Kontrollera regelbundet barnets leksaker så de är hela och säkra.
- Tänk på att leksaken ska vara CE-märkt och ha tillverkarens namn och adress.

Konsumentverket ger följande råd till knallar som säljer leksaker på marknader:

- Gör en riskanalys, bedöm om leksaken är säker.
- Begär in relevant dokumentation för de leksaker du vill sälja.

3. Bakgrund

Totalt 30 leksaker köpts in på 14 marknader spridda över Sverige. Av dessa har 21 stycken skickats på provning till ett ackrediterat laboratorium, Forbrugerlaboratoriet i Danmark.

Varor som helt eller delvis är utformade eller avsedda för barn under fjorton år att leka med betraktas som leksaker och får tillhandahållas endast om kraven i lagen (2011:579) om leksaker säkerhet och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen är uppfyllda. Enligt lagen får en leksak inte innebära risk för någon persons säkerhet när den används på avsett sätt eller på ett sätt som kan förväntas med hänsyn till barns beteende. Leksaker förutsätts vara säkra om de överensstämmer med kraven i standard SS-EN 71-1[1]. En leksak som inte är utformad så att den uppfyller tillämpliga standarders krav i väsentliga delar anses innebära risk för skada.

Det är mot ovanstående standard som respektive leksak har provats. Om leksaken inte uppfyller gällande krav, och frivilliga åtgärder uteblir kommer Konsumentverket att fatta tvingande och vägledande beslut.

Nedan följer en lista över de leksaker som av någon anledning inte har skickats på provning;

De inköpta leksaker som **inte** skickats på provning är:

1) Ett mjukdjur i form av en igelkott, då Konsumentverket bedömer att den inte utgör någon faktisk risk för små barn.
2) Två små mjuka djur-nyckelringar, en pudel och en hello kitty, inköpta i Thailand. Vår bedömning är att vi inte kommer få någon större effekt av en provning, då knallen endast sålt ett mindre antal mjuka djur. Knallen har dock fått ett informationsbrev kring reglerna kring leksakers säkerhet.
3) Set med sugkoppspilar; där pilarna var längre än 57 mm och helgjutna, de utgör således ingen risk. Det saknades dock information om exempelvis tillverkare samt importör. Knallen har informeras om märkningsbristerna hos leksaken.
4) Set med pilbåge och pilar, Konsumentverket har bedömt att pilarna limmats med tillräckligt med lim för att de ska klara dragprovet.
5) Dansande docka; riktar sig inte till barn under tre år och motpart saknas då knallen har uppgett felaktiga kontaktuppgifter.
6) En liten vissla där det var så uppenbart att visslan i sin helhet utgjorde en smådel att provning inte ansågs tillföra något ytterligare. Knallen har

[1] Svensk standard SS-EN EN 71-1:2011+A3:2014, Leksaker, Säkerhetsregler, Del 1 Mekaniska eller fysikaliska egenskaper och SS-EN 71-1:2014, Leksaker, Säkerhetsregler, Del 1 Mekaniska och fysikaliska egenskaper.

kontaktats för att få in uppgifter kring leksaken, men knallen hade inga uppgifter kring tillverkare och så vidare. Ärendet avslutades med påpekande att Konsumentverket förutsätter att knallen framöver säkerställer att de leksaker som säljs är säkra och att relevant dokumentation ska kunna uppvisas.

7) En dubblett av inköpta sugkoppspilar fanns också och denna skickades inte på provning.

De leksaker som inte visat sig uppfylla gällande krav i provningen har Konsumentverket begärt in uppgifter kring. I de fall näringsidkaren inte vidtagit frivilliga åtgärder kommer tvingande beslut fattas av Konsumentverket. Dessutom har de motparter vars leksaker inte klarat provningen fått betala för provningskostnaden. Det kan leda till att knallarna/importörerna är mer noggranna vid sina inköp av leksaker i framtiden, eftersom de annars riskerar att få betala en provningskostnad vid eventuell marknadskontroll.

Det förväntade resultatet innan kontrollen var att de flesta näringsidkarna oftast rättar sig frivilligt, men en del av näringsidkarna kunde antas vara svåra att få tag i och svåra att få att vidta tillräckliga åtgärder. Detta antagande stämde bra med hur det såg ut i verkligheten. Någon knalle uppgav felaktigt personnummer och var därför omöjlig att nå. Många knallar uppgav endast ett personnummer eller ett telefonnummer som kontaktuppgift. De flesta knallar har uppgett att de själva köpt in leksakerna i exempelvis Tjeckien eller Spanien och har ingen dokumentation alls för de aktuella leksakerna.

Då konsumentvägledare deltagit i kontrollen var en önskvärd bieffekt att de själva tar större initiativ att kontrollera leksaker i butiker och på marknader för att löpande rapportera in till Konsumentverket. Det är ännu för tidigt för att kunna bedöma om kontrollen haft någon effekt inom detta område. Det kommer att erbjudas löpande utbildningar i marknadskontroll för konsumentvägledare, och dessa utbildningar kan även de bidra till ett ökat intresse för att delta i marknadskontroller.

Ett internt mål på myndigheten var att prova och utvärdera formaliserade handläggningsrutiner för ärenden om leksaker, vilket har uppnåtts i viss mån, eftersom de har arbetats fram mallbrev för varje typ av leksak. Vid liknande projekt eller ärenden i framtiden kan dessa bidra till att man sparar tid då det redan finns mallar att använda. Verket har använt de rutiner som tidigare tagits fram för att underlätta och i viss mån snabba på ärendehandläggningen.

4. Metoder och aktiviteter

Kontrollen har skett i samarbete med konsumentvägledare i hela Sverige, och totalt har 14 marknader runt om i Sverige besökts. Konsumentvägledarna har god lokalkännedom och genom deras medverkan skapas en kontakt med lokala marknadsarrangörer och konsumentvägledarna kan på ett smidigt sätt informera dessa om vilka regler som gäller. Det är också positivt att marknaderna ofta är årligt återkommande och konsumentvägledarna kan vid behov följa upp arrangörernas säkerhetsarbete.

Marknadskontroll

Besök på marknader runt om landet där intervjuer av marknadsarrangören genomfördes samt inköp av leksaker. Information delades ut till berörda knallar kring projektet.

Mediakontakter

Konsumentverket tog fram ett pressmeddelande med lokal vinkel som konsumentvägledarna kunde använda när det var knallemarknader i deras kommuner oavsett om de besökte just den aktuella marknaden. Det fick ett mycket fint medialt genomslag, med drygt 90 publicerade artiklar.

”Se upp – farliga leksaker till salu”

NÄSSJÖ Se upp för farliga leksaker! Den uppmaningen kommer från konsumentvägledare i Nässjö som på fredagens marknad ska ge sig ut och göra kontroll.

Som förälder tror man kanske att man kan lita på att de leksaker som finns att köpa i Sverige är ok att ge till barnen. Men så är det inte alltid, det låter konsumentvägledarna i Nässjö, Elisabeth Rang, Kerstin Andersson och Ann-Cathrin Gunnar, förstå.

Farliga och förbjudna leksaker dyker varje år upp på marknader runt om i landet, berättar de.

Konsumentverket genomför nu ihop med kommunens konsumentvägledare kontroller och på fredag är det dags i Nässjö.

– Vi ska gå ut på marknaden då, säger Elisabeth Rang.

Om en mindre seriös marknadsknalle får veta det i förväg kanske en och annan leksak inte kommer fram här, men på nästa ställe?

– De som säjer här kanske redan har varit med om kontroll, för det här görs runt om i landet, svarar hon.

Mjukdjur där det finns risk att smådelar lossnar ingår i kontrollen. Det gör också till leksaker med sugkoppar, leksaker med små, starka magneter – de kan orsaka allvarlig skada på tarmar om de sväljs.

Gunvor Wessling Grahnat

Elisabeth Rang, konsumentvägledare, ska kontrollera om farliga leksaker säljs. Foto: GUNVOR WESSLING GRAHNAT

Farliga leksaker på marknader

KONSUMENT. Små magneter som kan sväljas och lättåtkomliga batterier – det finns gott om leksaker att köpa med farliga delar.

Konsumentverket vill få stopp på försäljningen, och genomför just nu kontroller på knallemarknader.

– Jag har köpt in en skällande hund, en docka med batteriluckor och sugproppspilar som nu ska skickas på prövning, säger utredaren Lena Bergman Bokvist, som nyligen har varit på Kiviks marknad i Skåne. (TT)

Samverkan med myndigheter, organisationer, branschföreträdare

Vi informerade MAF (Marknadsarrangörernas förening), TOMER (Torg och Marknadshandlarnas ekonomiska förening) och Skånska Marknader innan marknadskontrollen startade.

Resultaten från marknadskontrollen överlämnas till branschorganisationerna MAF och TOMER samt till Skånska marknader, där rapporten skickas till dem.

Konsumentverket presenterade också vad vi kommit fram till i projektet på MAF:s och TOMER:s årsmöten under tidig vår 2016. Skånska Marknader har tackat nej till att vi medverkar vid deras årsmöte.

Val av leksaker

Kontrollen fokuserade på fem kategorier av leksaker som redovisas nedan. Totalt köptes det in 30 leksaker och 21 skickades på provning.

De leksaker som kontrollerades i marknadskontrollen var följande:

- Fågelvisslor, visselpipor som utgör smådelar (munaktiverade leksaker).
- Mjukdjur som har små detaljer som kan lossna.
- Pistoler och gevär med sugkoppspilar som har för korta sugkoppspilar eller pilar där sugkopparna lossnar.
- Magnetleksaker med små starka magneter.
- Batteridrivna mjukdjur där luckan till batterierna inte skruvats fast.

Konsumentverket har bedömt märkningen av leksakerna, innefattande CE-märkning, varningsmärkningar, spårbarhetsmärkningar i form av identitetsmärkning och adressmärkningar. Konsumentverket har dessutom anlitat ett ackrediterat laboratorium för att prova om leksakerna uppfyller kraven relevanta delar av EN 71-1:

- 4.11 – Munaktiverade leksaker, i huvudsak att leksaken inte får utgöra en smådel.
- Kapitel 5 – Leksaker till barn under tre år.
- 4.17.1 – Sugkoppspilar, i huvudsak b) och d) som anger att sugkoppen inte får lossna från pilen samt att längden inte får understiga 57 mm.
- 4.23 – Magneter i leksaker får inte vara starka och utgöra smådelar.

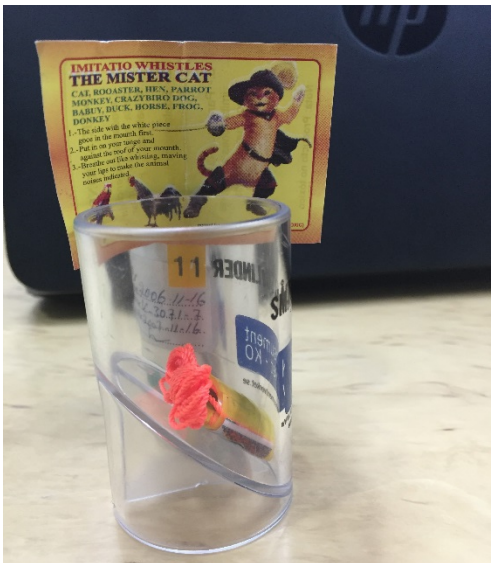
Konsumentverket har även anlitat ett ackrediterat laboratorium för att prova om leksakerna uppfyller kraven relevanta delar av EN 62115:

- 14.6 och 14.7 – Batteriluckan, kraven säger att batterier inte får vara åtkomliga för barn under tre år.

Vi valde att skicka in leksakerna i två omgångar, en i juli samt en i oktober eftersom vi då skulle få en smidigare ärendehandläggning och det skulle även underlätta för laboratoriet. Resultatet av varje enskild provning på ackrediterat laboratorium har redovisats i en rapport från laboratoriet.

Följande risker finns för de olika typerna av leksaker:

Fågelvisslor, visselpipor som utgör smådelar (munaktiverade leksaker)

Munaktiverade leksaker *kan* vara farliga. Alla munaktiverade leksaker ska uppfylla kraven i standard SS-EN 71-1:2014. Där anges säkerhetskrav för leksaker som barn ska stoppa i munnen. Smådelar får inte lossna från denna typ av leksak och leksaken i sig får inte heller utgöra en smådel.

Visslan på bilden skickades inte på provning, då den så tydligt och utan tvivel utgör en smådel som får plats i sin helhet i smådelscylindern.

Mjukdjur som har små detaljer som kan lossna

Mjukdjur med smådelar *kan* vara farliga. Alla mjuka djur ska uppfylla kraven i standard SS-EN 71-1:2014. Där anges säkerhetskrav för leksaker som riktar sig till barn under 3 år, vilket alla mjuka djur per definition gör. Smådelar får inte lossna från denna typ av leksak.

Det mjuka djuret på bilden som köptes in och testades i denna kontroll fallerade i provningen då det lossnade smådelar (rosetten).

Pistoler och gevär med sugkoppspilar som har för korta sugkoppspilar eller pilar där sugkopparna lossnar

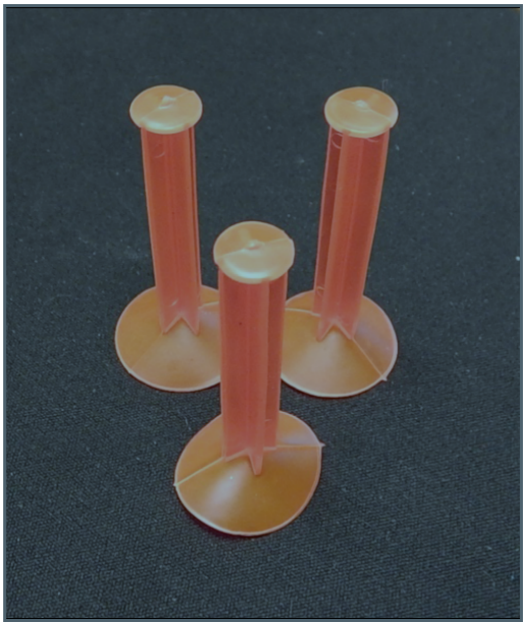

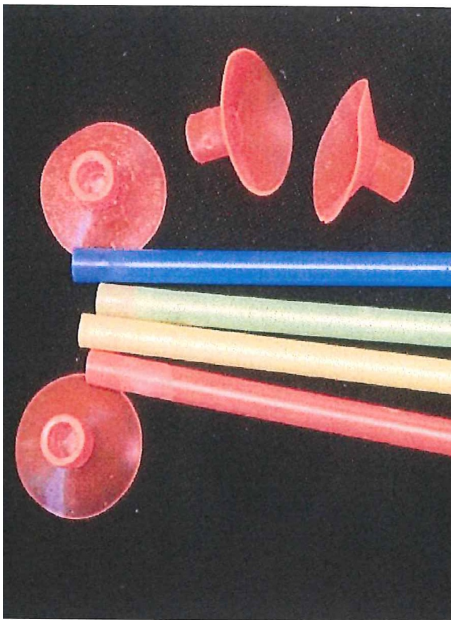
Leksaker med sugkoppspilar *kan* vara farliga. I standard SS-EN 71-1:2014 anges säkerhetskrav för leksaker med sugkoppspilar; sugkoppar med en diameter under 44,5 millimeter får inte lossna från pilen. Längden får inte understiga 57 mm. Detta för att undvika en kvävningsrisk då även större barn tenderar att stoppa sugkoppspilar i munnen för att blöta dem för bättre fäste.

I marknadskontrollen fick vi in totalt 15 set med sugkoppspilar. Av dem var en dubblett. Ett av seten innehöll helgjutna pilar som var längre än 6 cm då Konsumentverket mätte pilarna i förpackningen. Ett av seten såg ut att ha stora mängder överflödig lim på sugkoppspilarna. Dessa 3 set skickades inte på provning då de enligt vår bedömning inte utgjorde någon uppenbar risk. Av de 12 seten som skickades på provning klarade endast en provningen och 11 klarade den inte. Det är uppenbart att dåligt konstruerade/limmade sugkoppspilar är vanligt förekommande på knallemarknader.

Helgjutna korta pilar

Lösa sugkoppar

Magnetleksaker med små starka magneter

Leksaker med magnetdelar *kan* vara farliga. Starka magneter som sväljs tillsammans eller med metallföremål kan dras samman i tarmarna och därmed ge upphov till allvarliga tarmskador vilket i värsta fall kan leda till döden. Konsumentverket har uppmärksammat flera allvarliga incidenter där små, starka magneter har svalts.

I standard SS-EN 71-1:2014 anges säkerhetskrav för leksaker med magneter. Magneter i leksaker får enligt nämnda standard inte vara starka och så små att de kan sväljas. Magnetiska/elektriska experimentlådor för barn över 8 år, där magneten har en elektrisk funktion i leksaken, är undantagna från kraven i standarden. Sådana leksaker ska däremot vara försedda med varningsinformation som informerar om den särskilda risken med magneter. I denna marknadskontroll fick vi in två typer av magnetleksaker.

Magneterna på bilden samt en annan typ av magneter skickades på provning. Ingen av dem klarade kraven i standarden eftersom de var för små och starka.

Batteridrivna mjukdjur där luckan till batterierna inte skruvats fast

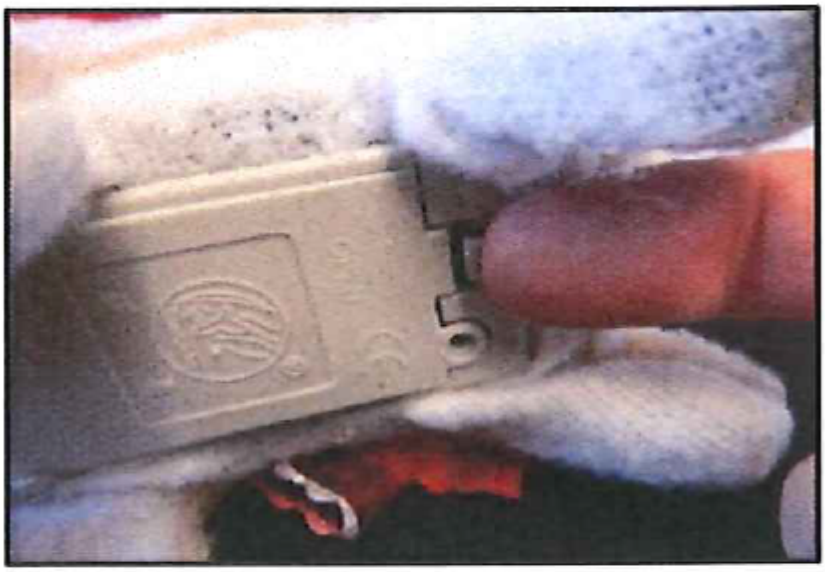
Alla mjuka djur med batterier ska uppfylla relevanta krav i standarden EN 62115. Batteriluckan ska enligt kraven vara konstruerad så att batterier inte är åtkomliga för barn under 3 år, vilket innebär att det krävs att batteriluckan endast kan öppnas med verktyg eller med två av varandra oberoende rörelser (till exempel tryck och dra).

I marknadskontrollen fick vi in sex stycken hundar och samtliga skickades på provning. Ingen av dem som klarade provningen. Då dessa hundar attraherar små barn och samtliga av de olika varianterna producerar smådelar och/eller har lättåtkomliga batterier så bedömer Konsumentverket att dessa typer av hundar är olämpliga att sälja. Vi har en löpnade kontakt med MAF, TOMER och Skånska marknader för att diskutera hur vi tillsammans kan agera för att förekomsten av denna typ av batteridrivna mjukdjur som inte uppfyller kraven minskar. Vi kommer dessutom att skriva till Tullverket för att undersöka om de specifikt kan leta efter denna typ av leksaker i sina kontroller. Om detta är möjligt är dock inte klart i dagsläget.

De fel som noterades på de skällande hundarna på bilden var av två typer: antingen var batteriluckan inte fastskruvad eller lätt att få upp, och/eller så producerade hundarna smådelar (exempelvis ögon, nos som lossnade). Se bilder.

Hundarna finns i en mängd olika varianter, även katter och kaniner förekommer. Bilden är tagen på Kiviks Marknad i juli 2015.

Batterilucka som är lätt att öppna.

Hund med solglasögon, där många smådelar kan lossna.

Smådelar som lossnat från hunden med solglasögon.

5. Samverkan med myndigheter, organisationer och branschföreträdare

Ökad medvetenhet kring risker

Branschorganisationerna på området, MAF och TOMER, informerades om kontrollen i ett tidigt skede. De har även fått information om resultatet av marknadskontrollen på sina respektive årsmöten. Även organisationen Skånska marknader har hållits underrättade, men har avböjt information på årsmötet. Konsumentverket har ett pågående samarbete med MAF och TOMER och under året kommer vi att diskutera möjligheter att återuppta den egenkontroll av marknader som man arbetade med under 2009 och även andra former av samarbete.

Informationsmaterial

Det informationsmaterial i form av en broschyr och affisch som togs fram under marknadskontrollen 2009 har utvärderas för att se om en revidering och nytryck är motiverat. Utvärderingen har skett genom att fråga MAF, TOMER, organisationen Skånska marknader och konsumentvägledare hur använt materialet varit från deras sida. Vi har även kontrollerat hur många beställningar som gjorts av materialet från Konsumentverkets publikationshop sedan 2009, där framgår att materialet inte varit speciellt efterfrågat de senaste åren.

Det framkom tydliga önskemål på en webbaserad version av materialet som är lättare att uppdatera och hänvisa knallarna till. MAF har under våren 2016 tagit fram ett sådant uppdaterat material (MAFs Rekommendationer till marknadsarrangörer) med information till marknadsarrangörer där Konsumentverket har bidragit med viss information, bland annat en affisch där man pekar på vilka typer av farliga leksaker som kan förekomma på marknader.

FARLIGA LEKSAKER

Enligt leksakslagen ska alla leksaker som säljs vara säkra.
Samma regler som gäller i butiker gäller också på marknader och andra tillfälliga försäljningsställen. Till exempel ska alla leksaker vara CE-märkta och uppfylla säkerhetsreglerna för att få säljas i Sverige och i övriga EU.

Har du frågor som konsument? Vänd dig till Konsumentverkets oberoende upplysningstjänst Hallå konsument: hallåkonsument.se, 0771-525 525 eller kommunens konsumentvägledning.
Företagare är välkomna att läsa mer på: konsumentverket.se/foretag

TOMER
www.tomer.se

MAF
MARKNADSARRANGÖRERS FÖRENING
www.maf.nu

Konsument verket · KO
www.konsumentverket.se

Standardisering

Konsumentverket har under lång tid varit och är även nu aktiva i standardiseringen kring leksaker på EU-nivå. Det är arbetet är inte direkt kopplat till denna marknadskontroll, men arbetet ger naturligtvis effekter på även detta marknadssegment allt eftersom kraven och tolkningar i exempelvis standarder ändras.

Webbinformation

Det finns bra information på vår webbplats konsumentverket.se för företagare kring regler för leksakers säkerhet. Denna information uppdaterades under hösten/vintern 2015 för att vara bättre anpassad till målgruppen företagare. Vi har på respektive organisations årsmöte informerat om dessa sidor.

Skadestatistik

Konsumentverket har möjlighet att ta del av statistik från IDB (injury database). IDB administreras av Socialstyrelsen och innebär att på ett antal akutmottagningar och jourcentraler i landet sker en fördjupad registrering av samtliga inkommande skadefall. Det finns ett relativt stort antal registrerade fall där barn svalt eller satt smådelar från leksaker i halsen. Detta visar att Konsumentverkets arbete med att minska förekomsten av farliga leksaker på marknaden fortsatt är väldigt viktigt.

Konsumentverkets förhoppning är att alla aktörer på leksaksmarknaden och branschen tillsammans kan minska utbudet av farliga leksaker i framtiden och därmed minska risken för allvarliga olyckor, där barn skadas eller dör.

Råd till konsumenter som ska köpa leksaker:

- Köp alltid leksaker som är anpassade till ditt barns ålder och förmåga.
- Respektera varningar som finns på leksaken.
- Kontrollera själv leksaken vid inköp.
- Kontrollera regelbundet barnets leksaker så de är hela och säkra.
- Leksaken ska vara CE-märkt och ha tillverkarens namn och adress.

Råd till knallar som säljer leksaker på marknader:

- Gör en riskanalys, bedöm om leksaken är säker.
- Begär in relevant dokumentation för de leksaker du vill sälja.
- Säljer du leksaker riktade till små barn gäller det att vara extra uppmärksam på att leksakerna är säkra.
    - Små barn undersöker ofta leksaker med munnen. Kontrollera så att det inte lossnar smådelar från leksaken som barnet kan svälja.
    - Leksaker till små barn bör inte heller innehålla små bollar eftersom de kan lägga sig som ett lock över luftvägarna.

- Tänk också på att starka magneter är mycket farliga om man råkar svälja dem. Hamnar de i magen tillsammans med ett annat magnetiskt föremål kan de orsaka allvarliga mag- och tarmskador när de dras till varandra.
- Även leksaker med sugkoppspilar kan vara farliga. Sugkoppen kan lossna från pilen och orsaka kvävning och om pilen i sin helhet är för kort kan hela pilen hamna i halsen och orsaka kvävning.

6. Slutsatser

Skällande hundar och sugkoppspilar

Det som varit tydligt under projektets gång är att utbudet av leksaker på marknader är relativt smalt. Det säljs många leksaker, men av relativt få sorter.

Det finns ett stort utbud av skällande hundar i olika former och även vapen, särskilt pistoler/bågar med sugkoppspilar. Vanligast är att pilarna är tvådelade, det vill säga att sugkoppen är limmad på pilen. Dessa leksaker har generellt fått dåliga resultat vid provningen, inga hundar klarade provningen och endast ett set med sugkoppspilar klarade den. Det har Konsumentverket redovisat på branschens årsmöten 2016, för att öka medvetenheten hos knallar och arrangören kring vikten av att ha noggrann kontroll på inköp av leksaker.

Det är viktigt att knallarna blir medvetna om att de har ett ansvar även som distributörer och att ansvaret ökar när de själva importerar leksakerna. Det är i princip ingen enskild knalle som kunnat uppvisa relevant dokumentation för de inköpta leksakerna. Det är vanligt att de köper leksaker av varandra i mindre partier och även att de köper in leksaker på loppmarknader. Detta gör att de har dålig eller ingen insikt i om de leksaker de säljer uppfyller gällande krav.

Marknadsarrangörens ansvar

Vi har i de intervjuer som genomförts samt i samtal med branschen kunnat se att det är viktigt att marknadsarrangören tecknar ett tydligt avtal med knallen kring exempelvis vilket sortiment som respektive knalle planerar att ha, samt vad som händer om knallen inte följer de regler som arrangören satt upp.

Arrangören för Forshaga marknad påtalade att de hade ett begränsat antal knallar som fick lov att ha samma sortiment och att man på så sätt dessutom som arrangör lättare kunde ha en överblick och agera mot de knallar som sålde farliga leksaker.

För att sprida information kring vilka leksaker som är farliga använder många arrangörer och knallar sig av den blå broschyren; Farliga Leksaker på marknader. Då denna inte är helt aktuell och uppdaterad bör det nya materialet spridas till arrangörer, och det ligger i dagsläget upplagt på MAFs webbplats.

De flesta arrangörer har vid intervjuerna svarat att de avhyser samt stänger av knallar som inte följer uppsatta regler. Detta kan dock i realiteten ge liten effekt eftersom knallarna då åker vidare till nästa marknad och dessutom kan ha bytt både namn och organisationsnummer inför nästa marknadssäsong.

Knallar utanför marknadsområdet

Med ”vild handel” avses den handel som bedrivs utanför själva marknadsområdet. Det är bekymmersamt med de som sitter i precis anslutning till marknadsområdet (på privat/kommunal mark), eftersom dessa säljare varken kontrolleras eller kan avhysas av arrangören. På Kiviks marknad fanns ett relativt stort antal säljare utanför marknadsområdet och Konsumentverkets bedömning är att de som sålde leksaker där hade ungefär samma sortiment som de som stod inne på marknadsområdet.

Arrangören bör motverka den handel som sker kring marknadsområdet. Försäljare som bedriver denna typ av tillfällig försäljning måste inte bara ha markägarens tillstånd utan även ha tillstånd från polisen. Därför bör arrangören eftersträva att få en överenskommelse med privata markuthyrare att arrangören fördelar alla platser kring marknadsområdet om detta är möjligt.

Vi hoppas med denna marknadskontroll ha ökat medvetenheten hos arrangörer och knallar inför nästa säsong av marknader. Det kan vara lämpligt med en uppföljning av läget på marknaderna inom några år för att kunna bedöma effekten på lång sikt av kontrollen.

Konsumentverket, Box 48, 651 02 Karlstad. Telefon: 0771-42 33 00. konsumentverket.se